

Stichting NIOC en de NIOC kennisbank

Stichting NIOC (www.nioc.nl) stelt zich conform zijn statuten tot doel: het realiseren van congressen over informatica onderwijs en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De stichting NIOC neemt de archivering van de resultaten van de congressen voor zijn rekening. De website www.nioc.nl ontsluit onder "Eerdere congressen" de gearchiveerde websites van eerdere congressen. De vele afzonderlijke congresbijdragen zijn opgenomen in een kennisbank die via dezelfde website onder "NIOC kennisbank" ontsloten wordt.

Op dit moment bevat de NIOC kennisbank alle bijdragen, incl. die van het laatste congres (NIOC2023, gehouden op donderdag 30 maart 2023 jl. en georganiseerd door NHL Stenden Hogeschool). Bij elkaar bijna 1500 bijdragen!

We roepen je op, na het lezen van het document dat door jou is gedownload, de auteur(s) feedback te geven. Dit kan door je te registreren als gebruiker van de NIOC kennisbank. Na registratie krijg je bericht hoe in te loggen op de NIOC kennisbank.

Het eerstvolgende NIOC vindt plaats op donderdag 27 maart 2025 in Zwolle en wordt dan georganiseerd door Hogeschool Windesheim. Kijk op www.nioc2025.nl voor meer informatie.

Wil je op de hoogte blijven van de ontwikkeling rond Stichting NIOC en de NIOC kennisbank, schrijf je dan in op de nieuwsbrief via

www.nioc.nl/nioc-kennisbank/aanmelden-nieuwsbrief

Reacties over de NIOC kennisbank en de inhoud daarvan kun je richten aan de beheerder:

R. Smedinga kennisbank@nioc.nl.

Vermeld bij reacties jouw naam en telefoonnummer voor nader contact.

Verdieping en verbreding: Kunstmatige Intelligentie

De Rol van Kunstmatige Intelligentie in het VO bij Informatica

Jordi Bieger

18 april 2007

Programma

- 1 Introductie
- 2 Kunstmatige Intelligentie
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 KI in informatica
  - Module
  - Integratie
- 4 Discussie

Programma

- 1 **Introductie**
- 2 Kunstmatige Intelligentie
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 KI in informatica
  - Module
  - Integratie
- 4 Discussie

Even voorstellen

- **Jordi Bieger**
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Derdejaars student Kunstmatige Intelligentie: Cognitiewetenschap
- Extra informaticavakken
- Twee jaar studentassistent bij drie programmeervakken
- Informatica op middelbare school van Pieter van der Hoeven

Even voorstellen

- Jordi Bieger
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Derdejaars student Kunstmatige Intelligentie: Cognitiewetenschap
- Extra informaticavakken
- Twee jaar studentassistent bij drie programmeervakken
- Informatica op middelbare school van Pieter van der Hoeven

Even voorstellen

- Jordi Bieger
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Derdejaars student Kunstmatige Intelligentie: Cognitiewetenschap
- Extra informaticavakken
- Twee jaar studentassistent bij drie programmeervakken
- Informatica op middelbare school van Pieter van der Hoeven

Even voorstellen

- Jordi Bieger
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Derdejaars student Kunstmatige Intelligentie: Cognitiewetenschap
- Extra informaticavakken
- Twee jaar studentassistent bij drie programmeervakken
- Informatica op middelbare school van Pieter van der Hoeven

Even voorstellen

- Jordi Bieger
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Derdejaars student Kunstmatige Intelligentie: Cognitiewetenschap
- Extra informaticavakken
- Twee jaar studentassistent bij drie programmeervakken
- Informatica op middelbare school van Pieter van der Hoeven

Even voorstellen

- Jordi Bieger
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Derdejaars student Kunstmatige Intelligentie: Cognitiewetenschap
- Extra informaticavakken
- Twee jaar studentassistent bij drie programmeervakken
- Informatica op middelbare school van Pieter van der Hoeven

Urenuitbreiding Informatica

- Urenuitbreiding Informatica
  - Vanaf volgend schooljaar verdubbeling studielasturen
  - HAVO: 320 SLU, VWO: 440 SLU
- Advies SLO
  - Behoud oude kernprogramma
  - Vul aan met onderwijsmodules

Urenuitbreiding Informatica

- Urenuitbreiding Informatica
  - Vanaf volgend schooljaar verdubbeling studielasturen
  - HAVO: 320 SLU, VWO: 440 SLU
- Advies SLO
  - Behoud oude kernprogramma
  - Vul aan met onderwijsmodules

Programma

- 1 Introductie
- 2 Kunstmatige Intelligentie**
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 KI in informatica
  - Module
  - Integratie
- 4 Discussie

Programma

- 1 Introductie
- 2 **Kunstmatige Intelligentie**
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 KI in informatica
  - Module
  - Integratie
- 4 Discussie

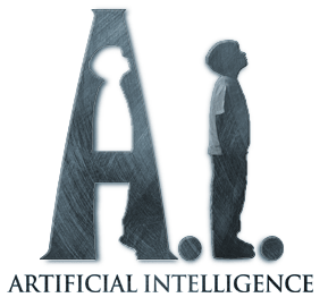
Kunstmatige Intelligentie

- Meerdere definities:
  - intern psychologisch
  - intern logisch
  - extern psychologisch
  - extern logisch
- Meerdere stromingen:
  - Harde AI
  - Zachte AI

Kunstmatige Intelligentie

- Meerdere definities:
  - intern psychologisch
  - intern logisch
  - extern psychologisch
  - extern logisch
- Meerdere stromingen:
  - Harde AI
  - Zachte AI

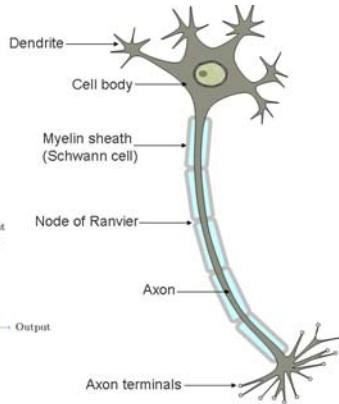
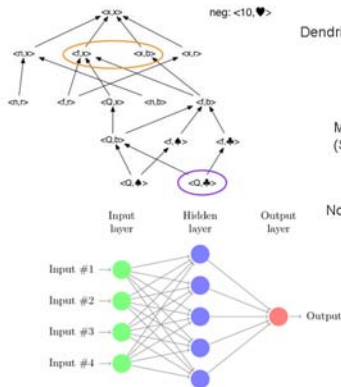

Programma

- 1 Introductie
- 2 Kunstmatige Intelligentie**
  - Introductie
  - **Voorbeelden**
  - Conclusie
- 3 KI in informatica
  - Module
  - Integratie
- 4 Discussie

Machine Learning

(Multi-)Agentsystemen

Figuur: Robocode (<http://robocode.sourceforge.net/>)

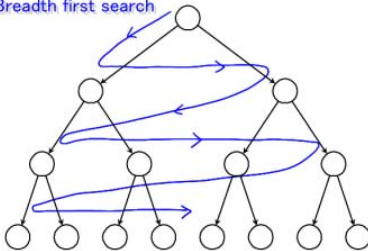

Robotica

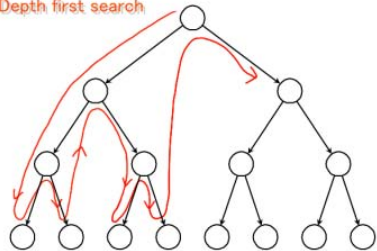

Search and Planning

Breadth first search

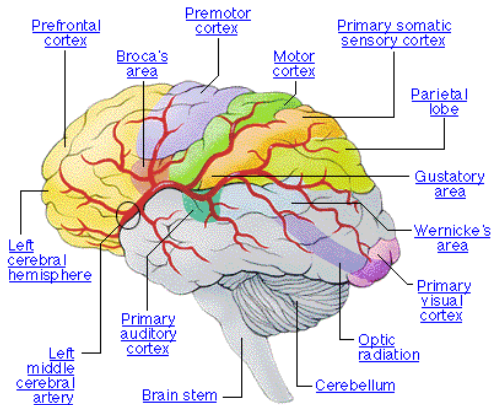
Depth first search

Mens-Machine Interactie

(Neuro-)Psychologie

KI onderwerpen

- Kennisrepresentatie
- Logica
- Machine Learning
- (Multi-)Agentsystemen
- Robotica
- Gebruiksvriendelijkheid
- Mens-Machine Interactie (Multimodaliteit)
- Heuristieken voor zoeken en planning
- Taal
- (Neuro-)Psychologie
- Waarneming

Programma

- 1 Introductie
- 2 **Kunstmatige Intelligentie**
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - **Conclusie**
- 3 KI in informatica
  - Module
  - Integratie
- 4 Discussie

Kunstmatige Intelligentie

Kunstmatige Intelligentie

- ... is zeer breed
- ... heeft veel verschillende onderwerpen
- ... vereist informatica kennis
- ... is een toepassingsgebied van informatica
- ... is zeer interessant voor informatica

Kunstmatige Intelligentie

Kunstmatige Intelligentie

- ... is zeer breed
- ... heeft veel verschillende onderwerpen
- ... vereist informatica kennis
- ... is een toepassingsgebied van informatica
- ... is zeer interessant voor informatica

Kunstmatige Intelligentie

Kunstmatige Intelligentie

- ... is zeer breed
- ... heeft veel verschillende onderwerpen
- ... vereist informatica kennis
- ... is een toepassingsgebied van informatica
- ... is zeer interessant voor informatica

Kunstmatige Intelligentie

Kunstmatige Intelligentie

- ... is zeer breed
- ... heeft veel verschillende onderwerpen
- ... vereist informatica kennis
- ... is een toepassingsgebied van informatica
- ... is zeer interessant voor informatica

Kunstmatige Intelligentie

Kunstmatige Intelligentie

- ... is zeer breed
- ... heeft veel verschillende onderwerpen
- ... vereist informatica kennis
- ... is een toepassingsgebied van informatica
- ... is zeer interessant voor informatica

Kunstmatige Intelligentie

Kunstmatige Intelligentie

- ... is zeer breed
- ... heeft veel verschillende onderwerpen
- ... vereist informatica kennis
- ... is een toepassingsgebied van informatica
- ... is zeer interessant voor informatica

Programma

- 1 Introductie
- 2 Kunstmatige Intelligentie
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 KI in informatica**
  - Module
  - Integratie
- 4 Discussie

Programma

- 1 Introductie
- 2 Kunstmatige Intelligentie
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 **KI in informatica**
  - **Module**
  - Integratie
- 4 Discussie

KI als module

Kunstmatige Intelligentie module:

- Veel tijd
- Einde curriculum

Alternatief:

- Weinig ruimte voor verdieping
- Oppervlakkige behandeling onderwerpen
- Oppervlakkige behandeling van KI in het algemeen

KI als module

Kunstmatige Intelligentie module:

- Veel tijd
- Einde curriculum

Alternatief:

- Weinig ruimte voor verdieping
- Oppervlakkige behandeling onderwerpen
- Oppervlakkige behandeling van KI in het algemeen

KI als module

Kunstmatige Intelligentie module:

- Veel tijd
- Einde curriculum

Alternatief:

- Weinig ruimte voor verdieping
- Oppervlakkige behandeling onderwerpen
- Oppervlakkige behandeling van KI in het algemeen

KI als module

Kunstmatige Intelligentie module:

- Veel tijd
- Einde curriculum

Alternatief:

- Weinig ruimte voor verdieping
- Oppervlakkige behandeling onderwerpen
- Oppervlakkige behandeling van KI in het algemeen

KI als module

Kunstmatige Intelligentie module:

- Veel tijd
- Einde curriculum

Alternatief:

- Weinig ruimte voor verdieping
- Oppervlakkige behandeling onderwerpen
- Oppervlakkige behandeling van KI in het algemeen

KI als module

Kunstmatige Intelligentie module:

- Veel tijd
- Einde curriculum

Alternatief:

- Weinig ruimte voor verdieping
- Oppervlakkige behandeling onderwerpen
- Oppervlakkige behandeling van KI in het algemeen

KI als module

Kunstmatige Intelligentie module:

- Veel tijd
- Einde curriculum

Alternatief:

- Weinig ruimte voor verdieping
- Oppervlakkige behandeling onderwerpen
- Oppervlakkige behandeling van KI in het algemeen

Programma

- 1 Introductie
- 2 Kunstmatige Intelligentie
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 **KI in informatica**
  - Module
  - **Integratie**
- 4 Discussie

Integratie

- **Interessante voorbeelden / opdrachten bij bestaande Informatica onderwerpen**
- Verbreding van Informatica onderwerpen
- Verdieping op Informatica onderwerpen
- Modules over 'losse' KI onderwerpen
- Geen nadruk op KI 'label'

Integratie

- Interessante voorbeelden / opdrachten bij bestaande Informatica onderwerpen
- Verbreding van Informatica onderwerpen
- Verdieping op Informatica onderwerpen
- Modules over 'losse' KI onderwerpen
- Geen nadruk op KI 'label'

Integratie

- Interessante voorbeelden / opdrachten bij bestaande Informatica onderwerpen
- Verbreding van Informatica onderwerpen
- Verdieping op Informatica onderwerpen
- Modules over 'losse' KI onderwerpen
- Geen nadruk op KI 'label'

Integratie

- Interessante voorbeelden / opdrachten bij bestaande Informatica onderwerpen
- Verbreding van Informatica onderwerpen
- Verdieping op Informatica onderwerpen
- Modules over 'losse' KI onderwerpen
- Geen nadruk op KI 'label'

Integratie

- Interessante voorbeelden / opdrachten bij bestaande Informatica onderwerpen
- Verbreding van Informatica onderwerpen
- Verdieping op Informatica onderwerpen
- Modules over 'losse' KI onderwerpen
- Geen nadruk op KI 'label'

Integratie

Voordelen:

- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Integratie

Voordelen:

- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Integratie

Voordelen:

- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Integratie

Voordelen:

- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Integratie

Voordelen:

- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Integratie

Voordelen:

- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Integratie

Voordelen:

- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Integratie

Voordelen:

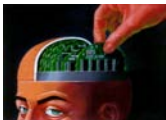
- Meer tijd voor KI
- Vrijere keuze in onderwerpen
- Toepassing van recent vergaarde kennis op interessante wijze
- Dingen leren op het juiste moment
- Synergie

Nadelen:

- Aanpassing lesprogramma

Conclusie

- Kunstmatige Intelligentie kan veel toevoegen aan Informatica
- Integratie tussen deze vakgebieden geeft het beste resultaat
- Wanneer dat niet mogelijk is, een grote module aan het eind van het curriculum

Conclusie

- Kunstmatige Intelligentie kan veel toevoegen aan Informatica
- Integratie tussen deze vakgebieden geeft het beste resultaat
- Wanneer dat niet mogelijk is, een grote module aan het eind van het curriculum

Conclusie

- Kunstmatige Intelligentie kan veel toevoegen aan Informatica
- Integratie tussen deze vakgebieden geeft het beste resultaat
- Wanneer dat niet mogelijk is, een grote module aan het eind van het curriculum

Programma

- 1 Introductie
- 2 Kunstmatige Intelligentie
  - Introductie
  - Voorbeelden
  - Conclusie
- 3 KI in informatica
  - Module
  - Integratie
- 4 **Discussie**

Discussie

